

Historijska traganja

Historical Searches

INSTITUT ZA ISTORIJU • Br. 16, 1-204, Sarajevo 2015.

INSTITUTE FOR HISTORY • No 16, 1-204, Sarajevo 2015

Historijska traganja · Historical Searches

Izdavač · Publisher

INSTITUT ZA ISTORIJU, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
INSTITUTE FOR HISTORY, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

Međunarodna redakcija · International Editorial Board

DAMIR AGIČIĆ, Filozofski fakultet, Zagreb / Faculty of Philosophy, Zagreb
ALEŠ GABRIČ, Inštitut za novejšo zgodovino, Ljubljana / Institute for Recent History, Ljubljana
ADNAN JAHIĆ, Filozofski fakultet, Tuzla / Faculty of Philosophy, Tuzla
RADMILA RADIĆ, Institut za noviju istoriju Srbije, Beograd / Institute of Recent History of Serbia, Beograd
SERGEY ROMANENKO, Institute of Economy – Russian Academy of Sciences, Moscow, Russia
ENES PELIDIJA, Filozofski fakultet, Sarajevo / Faculty of Philosophy, Sarajevo

Glavni i odgovorni urednik · Editor-in-chief

VERA KATZ, Institut za istoriju, Sarajevo / Institute for History, Sarajevo
katz.vera@gmail.com

Sekretar · Secretary

AIDA LIČINA RAMIĆ, Institut za istoriju, Sarajevo / Institute for History, Sarajevo
licinaida@gmail.com

Časopis izlazi dva puta godišnje / This is semi-annual magazine

Rukopisi se šalju na adresu Instituta za istoriju
Manuscripts to be sent to the Institute for History
(sa naznakom) za časopis *HISTORIJSKA TRAGANJA*
indicating that it is for *HISTORICAL SEARCHES*
71000 SARAJEVO, Alipašina 9
Bosna i Hercegovina

telefon/faks/phone/fax: 033/ 209-364 033/ 217-263
<http://www.iis.unsa.ba>
e-mail: nauka@bih.net.ba

Rukopisi se ne vraćaju / Manuscripts will not be returned to their authors

Uredništvo ne odgovara za navode i gledišta iznesena u pojedinim prilogima.
The Editorial board is not to be held responsible for the assertions and views presented in the contributions it publishes.

Prijava o izdavanju časopisa *Historijska traganja* ubilježena je u Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci Bosne i Hercegovine
Application for the publishing of *Historical searches* has been registered at: National and University Library of Bosnia and Herzegovina

Sadržaj • Content

Riječ redakcije..... 5

Članci • Articles

Marija Kocić

ULOGA SEVASTOPOLJA U PRODORU NA MEDITERAN OD NJEGOVOG
OSVAJANJA DO NOVOG RUSKO-OSMANSKOG RATA 1787. GODINE

ROLE SEVASTOPOL IN RUSSIA'S BREAKTHROUGH
MEDITERRANEAN FROM ITS FOUNDATION TO NEW
RUSSIAN-OTTOMAN WAR (1787) 9

Bratislav Teinović

BOSANSKI FRANJEVCI IZMEĐU GAJA I GARAŠANINA (1836-1849)
– SUPROTNOSTI DVIJE NACIONALNE POLITIKE

BOSNIAN FRANCISCANS BETWEEN GAJ AND GARAŠANIN
(1836-1949) – CONTRARIES OF TWO NATIONAL POLITICS..... 31

Alen Zečević

STROSSMAYEROVA POLITIKA PREMA BOSNI I HERCEGOVINI I
BOSANSKOHERCEGOVAČKIM MUSLIMANIMA

STROSSMAYER'S POLICY TOWARDS BOSNIA AND HERZEGOVINA
AND THE BOSNIAN AND HERZEGOVINIAN MUSLIMS..... 93

Adnan Jahić

U RALJAMA “DEGENERACIJE I(ILI) NUŽDE”. PRILOG ISTRAŽIVANJU
MUSLIMANSKOG ŽENSKOG PITANJA U BOSNI I HERCEGOVINI POD
AUSTROUGARSKOM UPRAVOM

IN THE JAWS OF “DEGENERATION AND (OR) URGENCY”
A CONTRIBUTION TO RESEARCH OF THE MUSLIM WOMEN’S
ISSUE IN BOSNIA AND HERZEGOVINA UNDER
THE AUSTRO-HUNGARIAN RULE..... **117**

Sead Šejtanić

PROIZVODNJA DUHANA U HERCEGOVINI NA PRIMJERU RADA
DUHANSKE STANICE MOSTAR U 1932. GODINI

THE PRODUCTION OF TABACCO IN HERZEGOVINA
ON THE EXAMPLE OF THE MOSTAR TOBACCO STATION IN 1932..... **157**

Lidija Bencetić

SUKOB JUGOSLAVIJE I INFORMBIROA U KARIKATURI
ZAGREBAČKOG *VJESNIKA* (1949.-1960.)

CONFLICT OF YUGOSLAVIA AND COMINFORM
IN ZAGREB’S *VJESNIK* CARTOONS (1949-1960)..... **181**

Upute autorima priloga..... **199**

Riječ Redakcije

Cijenjeni čitatelji !

U odnosu na prošli broj časopisa, sadržajno određenog srednjovjekovnom bosanskom historijom, u ovom broju objavljujemo radove koji prezentiraju povijesne procese i događaje od druge polovine 18. stoljeća do šezdesetih godina prošlog stoljeća.

Za ovaj broj, već čitateljima poznata autorica, Marija Kocić je pripremila zanimljiv članak o ulozi Sevastopolja u prodoru Rusije na Mediteran, u razdoblju od njegovog osvajanja do novog Rusko-osmanskog rata, 1787. godine. Na temelju prepiske Feriga Foskarija, ambasadora Venecije u Rusiji, i konzultiranja onovremene literature i memoarske građe, prezentirala je problematiku u kontekstu različitih utjecaja i odnosa među akterima tadašnjih centara moći.

Različiti politički interesi, u nešto kasnijem povijesnom razdoblju i malo zapadnije od Rusije – na Balkanu, tema su članka Bratislava Teinovića koji je, na osnovi arhivske građe i obimne literature, analizirao razmimoilaženja u nacionalnim politikama Beograda i Zagreba prema Bosni i Hercegovini. Na primjeru različitih opredjeljenja bosanskih franjevacu prema nacionalnim projektima Ilirskog pokreta i Ilije Garašanina, tridesetih i četrdesetih godina 19. stoljeća, autor je problematiku analizirao i u okviru odnosa koji su vladali unutar Katoličke crkve toga vremena.

Sljedeći članak, autora Alena Zečevića, naslanja se na prethodni, tematizirajući različite interese prema Bosni i Hercegovini i prema bosanskohercegovačkim muslimanima, na primjeru nacionalno-političkog djelovanja đakovačkog biskupa Josipa Juraja Srossmayera. Autor analizira biskupove poglede i odnose prema bosanskim franjevcima, zatim Pravoslavnoj crkvi, bosanskom ustanku i uopće bosanskom pitanju u okviru različitih rješenja.

Ulaskom Bosne i Hercegovine u posjed Austro-Ugarske Monarhije započeli su modernizacijski procesi, koji su u znatnoj mjeri mijenjali bosansko-hercegovačko društvo u različitim sferama života, a jedna od njih je i položaj žene u novim uvjetima. Adnan Jahić je, uglavnom na osnovi arhivske građe, analizirao muslimansko žensko pitanje u teškim vremenima Prvog svjetskog rata, kada su se žene našle između nastojanja da se zaštiti njen tradicionalni moralni lik – muslimanke i potrebe pojedinačnog snalaženja na različite načine u bijedi i neimaštini. Ovaj rad na vrlo plastičnim primjerima prikazuje položaj tradicionalne porodice u turbulentnim vremenima.

Kronološki poredani članci u ovom broju dovode nas do povijesnog razdoblja između dva svjetska rata. Na primjeru rada Duhanske stanice Mostar u 1932. godini, autor, Sead Šejtanić, nas upoznaje s načinom proizvodnje duhana – poljoprivredne kulture u državnom monopolu. Na primjeru jedne otkupne stanice prezentiran je cijeli proces uzgoja ove zahtjevne industrijske biljke, od podjele sjemena do predaje duhana (“vage”), kao najvažnijeg proizvoda u najvećem broju hercegovačkih sela. Uspjeh dobrog uroda ovisio je od mnogo faktora, ali svaka godina je donosila neizvjesnost, jer je u najvećem broju slučajeva duhan bio glavni izvor prihoda do narednog otkupa. Ovaj članak bit će sigurno zanimljiv čitateljima jer autor o temi govori s mnogo detalja, kao npr. o inspekcijskom brojanju svakog struka i lista duhana za koja se obvezuju proizvođači i na kraju prilikom njegove predaje otkupnoj stanici urod se mora podudarati sa zaduženjem.

Na kraju, sa zadovoljstvom vam preporučujemo članak Lidije Bencetić, u kojem se na jedan sasvim novi način prezentira problematika Informbiroa, kao jednog od vrlo važnih događaja u povijesti jugoslavenskog socijalizma. Spomenuti sukob bio je popraćen u tadašnjim medijima, u najvećoj mjeri u dnevnim novinama, a kako su karikaturisti vidjeli ovaj sukob, autorica je pratila u zagrebačkom Vjesniku, od 1949. do 1960. godine.

Dragi čitatelji, nadam se da ćete i u ovom broju naći zanimljive i korisne članke, a kao i uvijek srdačno pozivamo vas na suradnju.

Redakcija